

NGUYÊN NHÂN CỦA BẠO LỰC VỀ THỂ CHẤT ĐỐI VỚI TRẺ EM TRONG PHẠM VI GIA ĐÌNH

TS. LÊ NGUYỄN THANH*

Tóm tắt: Bài viết tập trung phân tích nhận thức về hành vi bạo lực về thể chất đối với trẻ em trong phạm vi gia đình; đánh giá những nguyên nhân của bạo lực về thể chất đối với trẻ em trong phạm vi gia đình ở Việt Nam và góc nhìn từ một số vụ việc cụ thể, từ đó đưa ra một số khuyến nghị nhằm phòng ngừa, xử lý hành vi bạo lực về thể chất đối với trẻ em, bảo đảm lợi ích tốt nhất của trẻ em.

Từ khóa: bạo lực về thể chất; trẻ em; gia đình.

Ngày nhận bài: 07/11/2022

Ngày hoàn thành biên tập: 17/4/2023

Ngày duyệt đăng bài: 24/4/2023

Abstract: The article focuses on analysing the perception of physical violence against children within the family; assesses causes of physical violence against children within the family in Vietnam and the perspective from some specific cases; and, makes some recommendations to prevent and handle physical violence against children, ensuring the best interests of children.

Keywords: physical violence; children; family.

Đặt vấn đề

Trong suy nghĩ của nhiều người, gia đình là môi trường nuôi dưỡng, chăm sóc, giáo dục, quản lý tốt nhất cho trẻ em. Tuy nhiên, trong gia đình vẫn có những yếu tố không an toàn và trở thành nguyên nhân của bạo lực trẻ em, trong đó có bạo lực về thể chất. Bạo lực về thể chất đối với trẻ em trong phạm vi gia đình tuy không đến mức khá phổ biến, nhưng không còn cá biệt và khó phát hiện. Nếu được phát hiện, thì thường là những trường hợp rất nghiêm trọng. Trên cơ sở quan điểm của chuyên gia nước ngoài và những vụ việc điển hình liên quan đến bạo lực về thể chất đối với trẻ em trong phạm vi gia đình ở Việt Nam thời gian gần đây đã cho thấy, có những nguyên nhân nhất định. Ý kiến, nhận định trong bài viết có thể gợi mở những nguyên nhân của hành vi bạo lực thể chất đối với trẻ em trong phạm vi gia đình.

1. Nhận thức về hành vi bạo lực về thể chất đối với trẻ em trong phạm vi gia đình

Theo Điều 19 Công ước của Liên hợp quốc về quyền trẻ em (1989) thì bạo lực đối với trẻ em (Violence Against Children) là: “Tất cả các hình thức bạo lực thể chất hoặc tinh thần (physical or mental violence), gây tổn thương và lạm dụng, bỏ rơi hoặc đối xử cấu tha, ngược

đãi hoặc bóc lột, bao gồm lạm dụng tình dục”¹.

Theo tài liệu của chương trình giáo dục tư pháp của UNODC (UNODC’s Education for Justice (E4J)) thì: “Bạo lực đối với trẻ em (Violence Against Children (VAC)) xảy ra trong nhiều bối cảnh khác nhau, trong gia đình (in the family), trường học, nơi công cộng, trong các tình huống xung đột vũ trang, thậm chí xuyên biên giới. Ví dụ bao gồm: loạn luân, lạm dụng tình dục, giết trẻ em; bắt nạt và các hình thức bạo lực khác trong trường học; trừng phạt về thể chất; gây hấn tâm lý; buôn bán trẻ em, mua bán trẻ em, bóc lột tình dục trẻ em và các hành vi bóc lột trẻ em vì mục đích thương mại khác; lao động trẻ em; nhiều hình thức bạo lực trên mạng và trực tuyến; tuyển dụng làm binh lính trẻ em, trẻ em bị các nhóm khủng bố và bạo lực cực đoan tuyển mộ và bóc lột và nhiều nhóm khác”².

* Giảng viên Khoa Luật Hình sự, Trường Đại học Luật TP. Hồ Chí Minh.

¹ UN General Assembly, Convention on the Rights of the Child (Article 19), www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/crc.aspx, truy cập ngày 11/9/2022.

² UNODC, Crime Prevention & Criminal Justice Module 12 Key Issues: 1. The many forms of violence against children, <https://www.unodc.org/e4j/zh/crime-prevention-criminal-justice/module-12/key-issues/1--the-many-forms-of-violence-against-children.html>, truy cập ngày 18/9/2022.

Theo các tài liệu trên, thì hành vi bạo lực đối với trẻ em rất rộng, trong đó, bạo lực hoặc trừng phạt về thể chất (physical violence/corporal punishment) là một trong những dạng bạo lực đối với trẻ em. Ngoài ra, nhiều hình thức lạm dụng, bắt nạt khác đối với trẻ em cũng được coi là bạo lực đối với trẻ em.

Luật Trẻ em năm 2016 của Việt Nam sử dụng thuật ngữ “bạo lực trẻ em”, theo đó: “*Bạo lực trẻ em là hành vi hành hạ, ngược đãi, đánh đập; xâm hại thân thể, sức khỏe; lăng mạ, xúc phạm danh dự, nhân phẩm; cô lập, xua đuổi và các hành vi cố ý khác gây tổn hại về thể chất, tinh thần của trẻ em*” (khoản 6 Điều 4).

Hành vi bạo lực trẻ em *gây ra những tổn thương về thể chất đối với trẻ em* ở các mức độ khác nhau. Các dạng hành vi bạo lực về thể chất đối với trẻ em có thể nghiêm trọng đến mức bị coi là tội phạm như: giết người, cố ý gây thương tích hoặc gây tổn hại cho sức khỏe của người khác, hành hạ hoặc ngược đãi trẻ em. Bạo lực về thể chất đối với trẻ em là dạng bạo lực đến thân thể và tự do thân thể, tính mạng, sức khỏe, đồng thời, có thể gây ra những tổn hại nhất định về tâm lý, điều kiện chăm sóc và sự phát triển bình thường của trẻ em. Điều đó có nghĩa, trong chừng mực nào đó, khó bóc tách bạo lực thể chất ra khỏi các hình thức bạo lực về tâm lý hoặc các hình thức đe dọa khác.

Ngoài những tổn hại thể chất trực tiếp đối với trẻ em, các nhà nghiên cứu còn thấy rằng, bạo lực về thể chất đối với trẻ em còn có nguy cơ làm *sai lệch nhân cách trẻ em* khi quan sát, tiếp nhận, học được cách đối xử mang tính bạo lực thể chất đối với người lớn, với những người xung quanh cũng như xảy ra đối với chính trẻ em. Hành vi học được của con người đa dạng theo nhiều cách: quan sát, trải nghiệm trực tiếp và củng cố sự khác biệt. “Các nhà tâm lý học đã nghiên cứu sự ảnh hưởng của bạo lực gia đình lên trẻ em. Họ đã phát hiện rằng cha, mẹ đã cố gắng giải quyết những bất đồng bằng bạo lực đã dạy cho con cái của họ cách thức tương tự. Do đó, vòng tròn bạo lực (cycle of violence) có thể

được kéo dài ở nhiều thế hệ”³. Trong một kết luận được cho là thích hợp khi nghiên cứu về bạo lực gia đình, rằng “*những người đã từng trải qua bạo lực gia đình thời thơ ấu có khả năng cao hơn khi lớn lên trở thành đứa trẻ hoặc người vợ, chồng bạo hành hơn những người ít hoặc không có bạo lực khi còn trẻ* (Gelles, 1982)”⁴.

Tuy nhiên, những nghiên cứu khác cũng cho thấy có sự phức hợp giữa các nhân tố dẫn đến bạo lực mà đôi khi không liên quan gì đến việc một đứa trẻ bị bạo lực từ thời thơ ấu, nhưng dù sao đó cũng là những kết quả nghiên cứu cho thấy bạo lực đối với trẻ em không chỉ gây thiệt hại đến thể chất mà còn có thể làm sai lệch nhân cách trẻ em, đồng thời cũng là nguyên nhân của bạo lực gia đình sau này.

Bạo lực gia đình đối với trẻ em/bạo lực đối với trẻ em trong gia đình hoặc trong phạm vi gia đình có thể hiểu là nơi mà mọi thành viên sống chung trong một gia đình. Các tài liệu nghiên cứu ở nước ngoài viết về bạo lực gia đình thường dùng thuật ngữ “bạo lực gia đình” (family violence) hoặc bạo lực “trong gia đình” (in the family) hoặc bạo lực phạm vi gia đình (within family) để chỉ trường hợp bạo lực đối với thành viên trong gia đình. Theo khoản 1 Điều 2 Luật Phòng, chống bạo lực gia đình năm 2022 thì: “*Bạo lực gia đình là hành vi cố ý của thành viên gia đình gây tổn hại hoặc có khả năng gây tổn hại về thể chất, tinh thần, tình dục, kinh tế đối với thành viên khác trong gia đình*”. Ở đây chỉ chú ý nơi xảy ra hành vi là gia đình và giữa những người là thành viên gia đình. Khoản 2 Điều 3 Luật Phòng, chống bạo lực gia đình năm 2022 quy định: “*Hành vi quy định tại khoản 1 Điều này được thực hiện giữa người đã ly hôn; người chung sống như vợ chồng; người là cha, mẹ, con riêng, anh, chị, em của người đã ly hôn,*

³ Freda Adler, Gerhard O.W. Mueller, William S. Laufer, *Criminology*, McGraw - Hill Companies, 1998, tr.77.

⁴ Emilio C. Viano (Editor), *Crime and Its Victims: International Research and Public Policy Issues - Proceedings of Fourth International Institute on Victimology (NATO Advanced Research Workshop)*, Hemisphere Publishing Corporation, 1989, tr.28.

của người chung sống như vợ chồng; người đã từng có quan hệ cha mẹ nuôi và con nuôi với nhau cũng được xác định là hành vi bạo lực gia đình theo quy định của Chính phủ". Phạm vi gia đình thường có mối quan hệ huyết thống, hôn nhân, nuôi dưỡng nên có sự ràng buộc, lệ thuộc về đạo đức, tình cảm, vật chất, chăm sóc. Như vậy, phạm vi gia đình không nhất thiết phải có đăng ký kết hôn nếu là quan hệ vợ chồng; không nhất thiết phải có đăng ký cho, nhận con nuôi hợp pháp nếu được nuôi dưỡng; kể cả con riêng trong mối quan hệ với cha dượng, mẹ kế. Nếu những người sống chung trong phạm vi gia đình này có hành vi bạo lực với nhau đều có thể xem là bạo lực trong phạm vi gia đình. Chính những người không có quan hệ huyết thống hay hôn nhân hợp pháp sống chung trong gia đình thường có động cơ cá nhân để thực hiện các hành vi bạo lực đối với trẻ em.

2. Nguyên nhân của bạo lực về thể chất đối với trẻ em trong phạm vi gia đình ở Việt Nam và góc nhìn từ một số vụ việc cụ thể

Thứ nhất, tình trạng rối loạn tâm lý, tâm thần do sử dụng rượu, chất kích thích và tình trạng khó khăn, quần bách về kinh tế gia đình.

Những năm đầu thập niên 1960, ở Mỹ đã có những nghiên cứu đầu tiên của các nhà điều tra, phần lớn là các thầy thuốc đối với trẻ em bị lạm dụng.

Họ nhìn vào khía cạnh tâm thần của những kẻ lạm dụng đã phát hiện rằng, có một tỷ lệ cao những người lạm dụng bị tổn hại do nghiện rượu, lạm dụng ma túy, sự chậm phát triển trí tuệ, sự kém gắn bó, lòng tự trọng thấp, rối loạn tâm thần bạo dâm. Sau đó, nghiên cứu nguyên nhân đã chuyển sang hướng khác. Một số nhà nghiên cứu đã chỉ ra rằng, cha, mẹ lạm dụng vì đã không biết cách nào dạy dỗ/kỷ luật con cái hoặc về vấn đề nào đó, hoặc không biết cách nào cung cấp những nhu cầu cơ bản như dinh dưỡng, chăm sóc y tế...

Từ một loạt nhân tố trên liên quan đến lạm dụng trẻ em cho thấy, trẻ bị lạm dụng trong những gia đình thuộc tầng lớp thấp chiếm tỷ lệ

cao. Phát hiện này có lẽ liên quan đến yếu tố thu nhập thấp của cha, mẹ có ít nguồn lực cho việc giải quyết căng thẳng mà họ phải chịu như nhà nghèo và khó khăn về tài chính. Khi họ không thể đương đầu với trách nhiệm, họ có thể trở nên bị choáng ngợp⁵.

Mặc dù khi tiến hành nghiên cứu, con số thống kê không phản ánh hết tỷ lệ giữa người giàu, người nghèo và tình trạng bạo lực, nhưng phần nào giải thích được nguyên nhân của bạo lực trẻ em trong gia đình. "*Sự phổ biến ở mức cao của bạo lực gia đình ở những gia đình có thu nhập thấp là kết quả chính của sự thật rằng những gia đình này ít có sự lựa chọn nguồn lực để giải quyết hoàn cảnh căng thẳng*"⁶.

Kết quả nghiên cứu trên cho thấy, hành vi bạo lực đối với trẻ em trong phạm vi gia đình có nguyên nhân rối loạn tâm thần do tác nhân bên ngoài, cũng như những hạn chế bẩm sinh về tâm lý, trí tuệ, ngoài ra, còn là áp lực, căng thẳng của đời sống kinh tế hàng ngày mà gia đình phải đối mặt. Cha, mẹ cảm thấy bất lực và trút sự giận dữ lên con cái. Ở Việt Nam, bạo lực trẻ em trong gia đình cũng "*bị ảnh hưởng bởi khả năng tài chính, trình độ học vấn của cha, mẹ và các vấn đề khác như lạm dụng rượu hoặc ma túy*"⁷.

Nguyên nhân này được tìm thấy trong vụ án điển hình ở Việt Nam mà người mẹ đã có hành vi bạo lực với con ruột. Vụ cháu C bị mẹ ruột bạo lực (có dấu hiệu giết) đến chết. Trần Thị D (1995) là mẹ ruột của cháu C. Theo Cáo trạng⁸, D không biết chữ, có 05 con nhỏ, lớn nhất sinh năm 2012, nhỏ nhất sinh năm 2018. Tất cả đều

⁵ Freda Adler, Gerhard O.W. Mueller, William S. Laufer, *Criminology*, McGraw - Hill Companies, 1998, p.244.

⁶ Emilio C. Viano (Editor), *Crime and Its Victims: International Research and Public Policy Issues - Proceedings of Fourth International Institute on Victimology (NATO Advanced Research Workshop)*, Hemisphere Publishing Corporation, 1989, tr.30.

⁷ UNICEF, *Bảo vệ trẻ em khỏi bạo hành*, <https://www.unicef.org/vietnam/vi/b%E1%BA%A3o-v%E1%BB%87-tr%E1%BA%BB-em-kh%E1%BB%8F-i-b%E1%BA%A1o-h%C3%A0nh>, truy cập ngày 22/9/2022.

⁸ Theo nội dung Cáo trạng số 98/CT-VKS-P.2 của VKSND TP.HCM, ngày 18/02/2022.

không xác định được cha đẻ. Khoảng tháng 9/2020, D đưa cháu Trần N.K.C (2017) và cháu Trần V.N.K (2018) từ tỉnh Thừa Thiên Huế vào Thành phố Hồ Chí Minh đi bán vé số, ăn xin và ở nhiều nơi không cố định. Khoảng 5h ngày 17/11/2020, D thức dậy nấu cháo cho hai con. Đến khoảng 6h20 phút cùng ngày, cháu C thức giấc và được D dẫn đi vệ sinh tại phòng vệ sinh tập thể khu nhà trọ rồi D quay lại tiếp tục nấu cháo. Một lúc sau, D đi ra nhà vệ sinh thấy cháu C làm bẩn người, D tức giận dùng tay đánh vào đầu cháu C, sau đó D đưa cháu C vào phòng tiếp tục đánh cháu C, dùng tay cầm hai chân cháu C dúc ngược lên, đập đầu cháu C xuống nền nhà nhiều lần. Cháu C khóc lớn và chảy máu ở mặt nên D dùng khăn lau rồi tiếp tục dùng hai tay nắm hai cổ chân cháu C dúc ngược lên, đập đầu cháu C xuống nền nhà và góc cạnh tường trong phòng rồi quăng hai chân xuống. D tiếp tục đánh nhiều cái vào đầu, lưng, bụng và mặt cháu C. Đến khoảng 8h cùng ngày, D đưa cháu C ra nhà vệ sinh, thấy cháu C bất tỉnh nên D bế cháu ra đường nhờ người chở đến bệnh viện Quận 12 cấp cứu. Sau đó, cháu C được chuyển đến Bệnh viện Nhi Đồng 2. Đến ngày 15/01/2021 cháu C tử vong. Tại phiên tòa, D khai đánh con do giận, do cháu C làm bẩn người. Lúc đánh, D không biết cháu C sẽ bị chấn thương sọ não. Thời điểm đó, D lo lắng chuyện không có tiền, buồn bực, đánh con và nghĩ đánh con không nặng, không nghĩ là con chết. D thương con nhưng không biết vì sao lại đánh con như vậy⁹. Nguyên nhân cơ bản có thể do hoàn cảnh kinh tế của D quá khó khăn, quần bách. D không có nghề nghiệp, không biết chữ, vừa bán vé số, vừa xin ăn nuôi 02 con rất nhỏ, ở nhà trọ. Có thể D bị căng thẳng khi đối mặt với đời sống kinh tế, còn việc cháu bé làm bẩn khi đi vệ sinh chỉ có tác dụng kích động cơn tức giận bộc phát đã bị dồn nén. Ngoài ra, xét về mặt nhận thức D không biết chữ, tại phiên tòa cảm xúc của D không ổn định, có biểu hiện thiếu tỉnh táo và sức khỏe không bảo đảm nên Hội đồng xét xử đã trả hồ sơ cho Viện kiểm sát trung cầu giám định tình trạng tâm thần.

Bên cạnh đó, tình trạng dùng rượu hay chất kích thích cũng là một trong những nguyên nhân bạo hành với trẻ em, như vụ cháu N.B.N (11 tuổi, trú thôn Nam Mới, xã Cường Gián, huyện Nghi Xuân, Hà Tĩnh) bị người cha bạo hành. Ngày 05/8, Cơ quan Công an huyện Nghi Xuân, Hà Tĩnh đã khẩn trương vào cuộc điều tra, xác minh sự việc bé gái 11 tuổi bị bạo hành dã man. Đại diện Viện kiểm sát nhân dân huyện Nghi Xuân cũng có mặt tại buổi lấy lời khai những người liên quan và khám nghiệm hiện trường. Video clip quay lại cảnh bé N bị người cha là ông T (36 tuổi) lột hết quần áo, treo tay lên xà nhà và bị đánh đập. Một người thân của bé N cho biết “không chỉ lần này mà T đã nhiều lần đánh đập con, nhất là những lúc say rượu. Anh trai của bé N cũng nhiều lần bị T đánh, trong khi mẹ cháu đi xuất khẩu lao động chừng hơn một năm qua, cháu ở nhà cùng cha¹⁰.”

Thứ hai, tâm lý ích kỷ với con riêng của vợ, chồng; ghen tuông, trả đũa (“giận cá chém thớt”) đối với cha, mẹ ruột của trẻ.

Giải thích nguyên nhân của tình trạng bạo hành, bạo lực giữa cha dượng, mẹ kế, người tình với con riêng của vợ hoặc chồng cũng đã có quan điểm cho rằng “vấn đề máu mủ” rất có ý nghĩa.

Con gái rời gia đình đi lấy chồng và nhiều mối quan hệ bị phá vỡ. Có quan hệ “máu mủ” hay không cũng có liên quan đến bạo lực gia đình mà đứa trẻ trải nghiệm. Thường thì “con ghẻ” (con riêng của vợ hoặc chồng) bị đối xử tồi hơn so với con đẻ. Trong văn học các nước đều có nhiều câu chuyện kể về đi ghẻ độc ác - người rất ít hoặc không hề có lòng trắc ẩn đối với con riêng của chồng. Tương tự, người đàn ông cũng

⁹ Hoàng Thọ, *Xét xử người mẹ nhẫn tâm đánh con gái 3 tuổi tới chết*, <https://vov.vn/phap-luat/xet-xu-nguoi-me-nhan-tam-danh-con-gai-3-tuoi-toi-chet-post945859.vov>, truy cập ngày 31/8/2022.

¹⁰ Đắc Lam, *Vụ bạo hành bé gái 11 tuổi ở Hà Tĩnh: ‘Nhiều lần say rượu, đánh đập con’*, <https://plo.vn/vu-bao-hanh-be-gai-11-tuoi-o-ha-tinh-nhieu-lan-say-ruou-danh-dap-con-post692622.html>, truy cập ngày 06/8/2022.

đối xử với con của người đàn ông khác - con riêng của vợ - theo cách thức ít chăm sóc hơn hoặc bạo lực (Daly & Winson, 1966; Winson, Daly & Weghost, 1980). Làm cha mẹ là một công việc tốn kém nên các nhà tâm lý học tiến hóa cho rằng, động cơ vô thức của tình mẫu tử hay phụ tử là bảo đảm cho sự sinh tồn về mặt “nồi giống” (gene) của mình. Theo nghĩa đó, việc chăm sóc cho “con ghẻ” không đóng góp gì cho sự sống còn về mặt di truyền. “Con ghẻ” phải chịu tần suất ngược đãi cao hơn và bạo hành nghiêm trọng hơn từ cha, mẹ ghẻ (Daly & Winson, 1966)... Theo nghĩa này, người Việt cũng nói “một giọt máu đào hơn ao nước lã”. Ngược lại, “con ghẻ” lại được đối xử khác, tệ hơn, “khác máu tanh lòng”¹¹.

Ở Việt Nam cũng có câu ca dao: “*Mấy đời bánh đúc có xương/mấy đời dì ghẻ lại thương con chồng*” cũng phản ánh khía cạnh tâm lý thiếu tình thương, thiếu gắn bó giữa mẹ kế, cha dượng hoặc người tình với con riêng của vợ hoặc của chồng, chưa kể bị đối xử ngược đãi với nhau do lòng ích kỷ và đố kỵ.

Với nguyên nhân trên trong một vụ án điển hình, người đàn ông là người tình của mẹ nạn nhân (bé Đ.N.A 03 tuổi, trú xã Canh Nậu, huyện Thạch Thất, Hà Nội) bị người đàn ông này bạo hành đến chết. Kết quả điều tra cho thấy, Nguyễn Trung H (sinh năm 1992) là người tình của mẹ cháu (là chị L) đã bạo hành cháu Đ.N.A trong một khoảng thời gian dài. Theo lời khai của H thì *sở dĩ ông ta tìm mọi cách làm hại cháu Đ.N.A vì không muốn cháu sống cùng mình, không thích chị L có con riêng. Chính vì vậy, H đã tìm mọi cách rất tinh vi để sát hại cháu*. Tuy nhiên, sau nhiều lần sát hại cháu bất thành, H đã ra tay tàn ác với cháu bằng những chiếc đinh thợ mộc của ông ta. H cũng khai nhận rõ các lần tìm cách sát hại cháu Đ.N.A, tất cả những lần cháu Đ.N.A phải nhập viện là do ông H gây ra¹². Tòa án nhân dân thành phố Hà Nội đã kết tội bị cáo Nguyễn Trung H về tội giết người (với hành vi đóng 10 chiếc đinh vào đầu bé Đ.N.A) và tội cố ý gây thương tích cho những lần bạo hành trước

đó. Cũng theo Hội đồng xét xử, *H chỉ vì động cơ ích kỷ, chỉ vì không muốn nuôi dưỡng con riêng của chị L*, bị cáo đã nhiều lần có các hành vi tàn độc, thực hiện hành động phạm tội bỉ ổi với cháu Đ.N.A¹³.

Những vụ việc cha dượng, mẹ kế hoặc người tình của cha, mẹ bạo hành con riêng của vợ hoặc chồng, người tình không còn là hiện tượng xa lạ ở Việt Nam trong những năm gần đây.

Thứ ba, tâm lý sở hữu con cái và thói quen dạy dỗ có phần bạo lực.

Về mặt lịch sử, “lạm dụng trẻ em đã tồn tại từ thời cổ đại. Giết trẻ em là bình thường trong thời Hy Lạp cổ đại, trong khi luật La Mã thời kỳ đầu, trẻ em được coi như tài sản, chẳng hạn có thể bị bán, bị phế bộ phận cơ thể hoặc bị giết”¹⁴. Mặc dù ngày nay, bảo vệ trẻ em đang nhận được sự quan tâm lớn của toàn cầu nhưng tâm lý chấp nhận các hành vi bạo lực, ngược đãi trẻ em ở nhiều nước với nhiều nền văn hóa, trong đó có Việt Nam, khó được loại bỏ hoàn toàn và trở thành thách thức không nhỏ trong việc bảo vệ trẻ em tránh khỏi bị bạo lực.

Ở Mỹ, có những kết quả nghiên cứu cho thấy “đường như có một mối quan hệ giữa lạm dụng trẻ em với ưu thế về mẫu văn hóa chấp nhận sự trừng phạt về thể chất *như là một công cụ giáo dục hợp pháp*. Bảng câu hỏi nghiên cứu cũng bao gồm một số câu hỏi về thái độ để phát hiện cảm nghĩ của dân chúng đối với sự trừng phạt trẻ em. Ý kiến rằng “*cha mẹ có quyền trừng phạt lên con của họ miễn sao họ đừng lạm dụng*

¹¹ GS.TS. Knud S. Larsen - PGS.TS. Lê Văn Hào, *Tâm lý học xã hội trong cuộc sống hiện đại*, Nxb. ĐHQG Hà Nội, 2021, tr.516-517.

¹² Phương Thủy, *Hành trình điều tra, lật mặt kẻ đóng đinh vào đầu cháu bé 3 tuổi*, <https://cand.com.vn/Ban-tin-113/hanh-trinh-dieu-tra-lat-mat-ke-dong-dinh-vao-dau-chau-be-3-tuoi-i642363/>, truy cập ngày 17/8/2022.

¹³ Danh Trọng, *Tuyên tử hình kẻ đóng đinh vào đầu bé gái 3 tuổi*, <https://tuoitre.vn/tuyen-tu-hinh-ke-dong-dinh-vao-dau-be-gai-3-tuoi-20221013161852207.htm>, truy cập ngày 27/10/2022.

¹⁴ Stephen E. Brown, Finn - Aage Esbensen, Gilbert Geis, *Criminology - Explaining Crime and Its Context*, Anderson Publishing Co, 2019, tr.557.